

דף ז.

כי פליגי דאתא ולא אייתי, דר' יוחנן סבר ראיית פנים בעזרה דכל אימת דאתי לא צריך לאתויי וכו'.

[א] מבואר בלישנא קמא דנחלקו ר' יוחנן ור"ל במי שכבר הראה פניו בעזרה ביום ראשון והביא עמו קרבן, ועכשיו בשאר ימות הרגל בא עוד פעם, האם צריך להביא עוד קרבן או לא, ויל"ע במאי פליגי.

א. הנה דעת הרמב"ם (פ"א ה"א) דמי שהראה פניו בעזרה ביום ראשון ולא הביא קרבן, לא דיו שלא עשה מצוה, אלא שגם עבר על ל"ת ורק דאינו לוקה משום דהוי לאו שאין בו מעשה. וקשה טובא דהא ר' יוחנן אמר דראיון אין לו שיעור ואפשר לקיים ראית פנים כמה פעמים שירצה, ואעפ"כ אינו צריך להביא קרבן, והא איך יקיים מצותו דראית פנים בלי קרבן. ויש להביא ד' מהלכים בזה:

ב. [א] בביאור הגר"י על הרס"ג (הובא באבני המקום ס"י מ"ג א'), כתב דלהרמב"ם אה"נ ליכא מצוה, ובזה גופא נחלקו ר"י ור"ל, דר"י ס"ל דקרא דלא יראו הוי פירוש למצות יראה כל זכורך וא"כ אין זה שייך אלא בבאיא ראשונה שהוא חייב לראות, שאז נצטוה לקיים מצות ראייה כהלכתה עם קרבן, אבל בשאר ימות הרגל שאינו חייב לראות אינו חייב גם להביא קרבן, וגם דין ראייה אין לו. וריש לקיש ס"ל דהלאו אינו תנאי במצות ראייה אלא לאו בפניע מליראות ריקס, וא"כ זה שייך אף בשאר ימות הרגל, דכיון שנראה בעזרה הזהירה תורה שלא ליראות ריקס. [ורק דקשה טובא דלפ"י לר' יוחנן באמת לא קיים מצות ראיית פנים, והא תנן אלו דברים שאין להן שיעור הראיון שאפשר לקיים המצוה בלי שיעור, ועיין בתוס' כאן, ובגר"א פאה שם, ובאבני המקום שם].

ג. [ב] בגבורת יצחק כתב דלפי מרן הגר"ח דהטעם דלא קיים המצוה הוא משום העבירה דלא יראו פני ריקן, דא"א שיהא העבירה גופא מצוה [וכ"כ בשפ"א ועוד] א"כ א"ש דעת ר' יוחנן, דמאחר דלא נאמר קרא דלא יראו פני ריקן בשאר ימות הרגל, אז שוב יכול לקיים מצות ראיית פנים בלי קרבן. וצידד דבזה גופא נחלקו ר"י ור"ל דלר' יוחנן אין הקרבן תנאי בהמצוה, ולכן כיון דליכא עבירה שפיר מקיים המצוה בלי קרבן, אבל לר"ל שהוא חלק מהמצוה א"כ בזה שהראה פניו בשאר ימים מחייבתו גם בקרבן [וכן משמע בקר"י, וזהו להיפוך מהגר"י המובא באות ב,].

ד. אמנם להטו"א ושאר האחרונים שדייקו מהרמב"ם דהא דלא קיים המצוה אינו מחמת העבירה, דהרמב"ם כתב תחילה דלא דיו שלא עשה מצוה קודם שהזכיר שעבר עבירה, משמע דיש חסרון בגוף המצוה, הדק"ל.

ה. [ג] הנצי"ב במרומי שדה פי' דמקרא דמה אני בחנם דילפינן להלן בברייתא נתחדש ראייה בשאר ימות הרגל בלי צירוף של קרבן, והוי ראייה מחודשת שנתרבה בקרא, וביאר דזהו מה דקמ"ל הברייתא דאין נראין ריקנן [ונדנרות אריאל (ס"י ל"ב) צ"ל דלא דלפ"י פלוגתא ר' יוחנן ור"ל הוא אי נתחדש ראייה אחרת, או הוספה לראיה דיוס א', וע"ש שציאר כמ"כ צ"ב דנחלקו אי 'מקצלין' ממנו קרבן, דלר"י נתחדש בקרא רק מין ראייה כזו של ראיית פנים בלי קרבן, משא"כ לר"ל אע"ג 'דיכול' לקיים ראית פנים כזו, מ"מ צידו להוסיף ולקיים עוד פעם מין ראייה דיוס ראשון והיינו דוקא עם קרבן ודו"ק היטב כ"ז].

ו. וכן ביאר הגי"ר שלום מנשה גוטליב (תהלה ליונה עמי תרע"ו) דבשאר ימות הרגל נתחדש עוד חפצא של ראית פנים בלי קרבן, ותי' מה דהקשו על הרמב"ם איך מחנכין לקטנים בלי קרבן, הא הקרבן הוא תנאי בראית פנים ובלי קרבן אינו כלום ול"ש בה חינוך, וכתב דחזינן החפצא של המצוה בשאר ימות הרגל, ושפיר מחנכין להו גם ביו"ט ראשון. ז. [ד] בתפארת צבי (סוף הטו"א, ס"י א') תי' באופ"א דראיה דכל ימות הרגל מצטרף לעולתו שהקריב בראשון, והביא דכך פי' הגי"ר חיים קנייבסקי שליט"א (שערי אמונה, פאה), ע"ש שהרחיב בזה.

איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן 'ולא יראו פני ריקס', א"ל בעיקר הרגל.

[ב] בכונת 'עיקר הרגל' נחלקו הראשונים, דרש"י פי' ביו"ט ראשון, והר"ח פי' באופ"א, וביאור הענין.

א. מבואר דר"ל הקשה לר' יוחנן מפשטיה דקרא דאסור לבוא ריקן, והשיב לו ר' יוחנן דהקרא מדבר על 'עיקר הרגל' אבל שאר ימות הרגל לא, ומשמע קצת דרק נחלקו בשאר ימות הרגל, בל ביום ראשון הוא עובר בכל פעם, ונחלקו בזה הראשונים ואחרונים.

תוכן ענינים

- א. בענין פלוגתת ר' יוחנן ור"ל.
- ב. בענין מאי קמ"ל הא 'דאין נראין ריקנן' [וכונת 'עיקר הרגל'].
- ג. בענין הא דדבר שבחובה בא מן החולין.
- ד. בענין הקרבת שלמי שמחה ביו"ט.

- ב. רש"י פי' בעיקר הרגל - ביו"ט ראשון, הנצי"ב (מרומי שדה) והשפ"א ומנ"ח (מצוה תפ"ט) פירשו דביו"ט ראשון גם לר' יוחנן בכל פעם שנראה בעזרה צריך להביא עולת ראיה, ואם לא הביא קעבר על לא יראו פני ריקן, ולא נחלקו ר"י ור"ל אלא בשאר ימי הרגל. וכן מבואר בטורי אבן בהמשך הסוגיא, וכמו שהעיר במנ"ח שם.
- ג. רבינו חננאל פי' בתחילת הרגל בעת בואו להקביל פנים בעזרה דברי הכל ראיית קרבן. ומשמע דרק בפעם הראשון שבא, וכן נקט הגר"פ (עשה מ"ו) דגם כוונת רש"י שכתב ביו"ט הראשון הכוונה בפעם הראשון (והביא כמה דוגמאות לזה נתכוונו הז"ל). ובדעת הרמב"ם נחלקו המפרשים כדלהלן.
- ד. הרמב"ם (פ"ב ה"ו) כתב וז"ל מי שבא לעזרה בכל ימות החג, אינו חייב להביא עולה בידו בכל עת שיכנס, שזה שנאמר לא יראו פני ריקם אינו אלא בעיקר הרגל בלבד שהוא יום ראשון או תשלומי ראשון, ואם הביא בכל עת שיבוא מקבלין ממנו ומקריבין אותה לשם עולת ראיה שהראייה אין לה שיעור, עכ"ל. ומשמע דפסק כר' יוחנן בלי"ק, ועיין כס"מ ב' פירושים.
- ה. ובנצי"ב (שם) דייק מדלא כתב דביום ראשון חייב בכל פעם שיבוא, משמע דלא כרש"י אלא דאינו עובר על לא יראו פני ריקן אלא בפעם הראשון, אולם המנ"ח דייק לאידך גיסא מדכתב דעיקר הרגל הוא יום ראשון או תשלומי ראשון משמע דבכל יום ראשון יש הל"ת הזה.
- ו. בברכת צבי (אות רנ"ז) ביאר הטעם שיתחייב בכל פעם שראה פניו ביום ראשון, דהתורה קבעה חובת ראיה ליום אחד בלבד, כדחזינן מהמ"ד דכולהו תשלומין דראשון ניהו [וזה נלמד מחגיגה דכתיב בה 'וחגותם אותו' פי' יום אחד כמבואר ברש"י להלן דף ט.], ובאותו יום באמת לא נאמרה שיעור, ויכול לקיים חובתו בפעם אחת או להוסיף בו וכל שמוסיף להראות בו ביום קמוסיף בקיום חובתו, ומשו"ה צריך להביא עולה על כל פעם ופעם.
- ז. הנה המנ"ח (שם) הוסיף חידוש נפלא דמהא דכתב הרמב"ם 'או תשלומי ראשון, היינו דאם בא בשאר ימות הרגל בפעם הראשון, אז בכל אותו יום עובר בלא יראה פני ריקן בכל פעם שיבוא. ומבואר דאין הנקודה יום ראשון של חג, אלא דיש יום אחד דהוא עיקר חיובו, וזהו היום שבא לעזרה, וזה מתפרש עפ"י דברי הברכת צבי ודו"ק.

איתביה ריב"י אומר וכו' ואין נראין ריקנין משום שנאמר ולא יראו פני ריקם.

- ב] הקשה בטורי אבן מאי קמ"ל דאין נראין ריקנין פשיטא, זיל קרי ביה רב דכתיב ולא יראו פני ריקן. תירוצים שונים.
- א. הנצי"ב והשפ"א תי' [לשיטתן] דבעיקר הרגל דהיינו ביום ראשון בכל פעם שנכנס עובר בלאו, אי"כ טובא קמ"ל דאין נראין ריקנין כל היום. ורק הנצי"ב נתקשה בדעת הרמב"ם דלא ס"ל כרש"י אי"כ מאי קמ"ל דאין נראין ריקנין.
- ב. הטורי אבן תי' דטובא קמ"ל, דסד"א דמי שאין לו קרבן יש לו ליכנס בלי קרבן, ונימא עדל"ת דהיינו עשה דיראה כל זכורך ידחה הל"ת דלא יראו פני ריקן, ועי"ז קמ"ל דאין נראין ריקנין ור"ל דבשום פעם אין נראין ריקנין.
- ג. ורק הקשה דהא גופא צ"ב מ"ט לא אמרינן כאן עדל"ת. וכתב דלהרמב"ם פשיטא דל"ש עדל"ת, דהא שיטת הרמב"ם דמי שנראה פניו בעזרה ולא הביא קרבן, מלבד שעבר בל"ת, הרי לא קיים מצות עשה דראיית פנים בעזרה [דהקרבתו הוא תנאי להעשה או חלק ממנו כמש"כ בריש מכלילתין], ואי"כ שפיר לא אמרינן עדל"ת.
- ד. אולם הטורי"א חלק על הרמב"ם והוכיח מתוס' דהעשה והלאו הם שני דברים נפרדים, ושוב הדק"ל נימא עדל"ת.
- ה. ות"י דהוי ל"ת שבמקדש, ואמרינן בזבחים (דף צ:): דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש [בנצי"ב הקשה דזהו דוקא בקדשים כשבירת עצם דפסח וכדו', ולא בראיית פנים, ופי' באופ"א (על דרכו של הטורי"א) דקמ"ל דאין נראין ריקנין היינו דליכא קיום ראית פנים בלי קרבן, וכאן קמ"ל עיקר דינו של הרמב"ם]. בברכת צבי ציין לעוד טעמים דלא נימא עדל"ת.

דף ז: ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות וכו' [פרש"י ישראל יד"ח - משום שמחה,

בכל ענין שיש להן בשר לשובע ואין זקוקין לזבוח שלמים לשם כך].

[א] מדכתב רש"י בשר לשובע, משמע דצריך לאכול בשר שלמי שמחה כדי שביעה. יל"ע מהו הטעם.

- א. באבני המקום (סי' מ"ח) תי' עפ"י המועדים וזמנים (ח"ז סי' קי"א) שכתב דשיעור שמחת יו"ט הוא כדי שביעה.
- ב. בגבורת יצחק ביאר כוונת רש"י מדין אכילת קדשים על השובע, וציין להגר"ז בזה, ועי"ע באבני המקום שם.